

سرشناسه	: پرتوی زاده، رضا
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: بیمه عمر از دیدگاه فقهی و حقوقی / مولف رضا پرتوی زاده.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۸۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: بیمه عمر (فقه)
موضوع	: بیمه عمر
موضوع	: بیمه عمر -- ایران
موضوع	: بیمه عمر -- قوانین و مقررات
موضوع	: بیمه عمر -- قوانین و مقررات -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ پ۴ ب۹۳/۸ BP۱۹۷/۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۸۸۰۵۷

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تحت را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

بیمه عمر از دیدگاه فقهی و حقوقی

تألیف: دکتر رضا پرتوی زاده

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ ♦ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و مشخص «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، خیابان وحید نظری، تقاطع ۱۲ فروردین پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۰۹۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۸۳-۴

ISBN: 978-600-193-483-4

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	فصل اول : کلیات
۱۵.....	مقدمه
۱۷.....	بیان مسئله
۱۸.....	اهمیت موضوع
۲۰.....	روش تحقیق
۲۱.....	بخش اول : تاریخچه
۲۴.....	پیدایش بیمه عمر در ایران
۲۶.....	تشکیل شرکت سهامی بیمه ایران
۲۶.....	تشکیل شرکت های بیمه خصوصی
۲۷.....	تأسیس بیمه مرکزی ایران
۳۰.....	بخش دوم : مفهوم و ارکان بیمه عمر
۳۰.....	مفهوم اصطلاحی بیمه
۳۲.....	انواع قرارداد بیمه
۳۳.....	انواع بیمه اشخاص
۳۴.....	ارکان قرارداد بیمه
۳۴.....	۱. بیمه گر
۳۴.....	۲. بیمه گذار
۳۵.....	۳. ایجاب و قبول
۳۵.....	۴. مبلغ بیمه
۳۶.....	۵. محل عقد بیمه
۳۶.....	۶. حق بیمه
۳۶.....	۷. خطر
۳۷.....	اهداف قرارداد بیمه
۳۷.....	ویژگی های قرارداد بیمه
۳۷.....	۱. بیمه عقدی است احتمالی
۳۸.....	۲. عقدی است لازم
۳۹.....	۳. عقدی است معوض

۳۹.....	۴. عقدی است رضایی.....
۳۹.....	۵. عقدی است تجاری.....
۴۰.....	۶. از عقود حسن نیت است.....
۴۰.....	۷. عقدی است دائمی و مستمر.....
۴۰.....	۸. از عقود الحاقی و تحمیلی است.....
۴۱.....	۹. عقدی است معلق و مشروط.....
۴۳.....	بخش سوم : شرایط عمومی و اختصاصی قرارداد بیمه عمر.....
۴۳.....	الف - شرایط عمومی قرارداد بیمه عمر.....
۴۳.....	۱. قصد طرفین و رضای آنها (ایجاب و قبول).....
۴۵.....	۲. اهلیت طرفین (بیمه گذار و بیمه گر).....
۴۶.....	۳. معین بودن موضوع.....
۴۷.....	۴. مشروعیت جهت قرارداد.....
۴۸.....	ب - شرایط اختصاصی قرارداد بیمه عمر.....
۴۸.....	۱. نفع بیمه ای.....
۴۸.....	۲. خطر مورد بیمه.....
۴۹.....	۳. ابتدا و انتهای عقد بیمه.....
۵۰.....	۴. رضایت بیمه شده در بیمه عمر.....

فصل دوم: انواع و خصوصیات قراردادهای بیمه عمر..... ۵۳

۵۵.....	بخش اول : انواع قراردادهای بیمه عمر.....
۵۵.....	الف - بیمه عمر در صورت حیات.....
۵۵.....	اقسام بیمه عمر در صورت حیات.....
۵۵.....	۱. تأمین مضاعف.....
۵۵.....	۲. تأمین مطلق.....
۵۶.....	۳. بیمه به شرط حیات بدون استرداد حق بیمه.....
۵۶.....	۴. بیمه به شرط حیات با استرداد حق بیمه.....
۵۶.....	۵. بیمه عمر مستمری در صورت حیات.....
۵۶.....	۶. بیمه عمر به شرط حیات اشتراکی.....
۵۷.....	ب - بیمه عمر در صورت وفات.....
۵۷.....	انواع بیمه عمر در صورت وفات.....
۵۷.....	۱. بیمه تمام عمر.....
۵۷.....	۲. بیمه موقت.....

۵۸.....	۳. بیمه عمر پنج ساله تکراری.....
۵۸.....	۴. بیمه عمر به شرط فوت قابل تبدیل.....
۵۸.....	۵. بیمه عمر کودکان.....
۵۸.....	ج - بیمه عمر مختلط.....
۵۹.....	اقسام بیمه عمر مختلط.....
۵۹.....	۱. بیمه عمر مختلط متعارف (عادی).....
۵۹.....	۲. بیمه عمر دارای سررسید معین.....
۵۹.....	۳. بیمه عمر مستمری خانوادگی.....
۵۹.....	۴. بیمه عمر استمرار زندگی.....
۶۰.....	۵. بیمه زندگی اشتراکی.....
۶۱.....	بخش دوم : خصوصیات و مزایای قرارداد بیمه عمر.....
۶۱.....	الف - انتقال و توثیق بیمه نامه های عمر.....
۶۱.....	تعریف انتقال بیمه نامه های عمر.....
۶۲.....	تشریفات انتقال.....
۶۲.....	۱. انتقال از طریق صدور الحاقیه.....
۶۲.....	۲. انتقال بیمه نامه از طریق ظاهر نویسی.....
۶۳.....	۳. انتقال از طریق تنظیم سند رسمی.....
۶۳.....	حقوق اشخاص ثالث بعد از انتقال.....
۶۴.....	تکلیف پرداخت حق بیمه ها.....
۶۴.....	ب - توقیف و اجرای بیمه نامه های عمر.....
۶۴.....	۱. توقیف بیمه نامه عمر.....
۶۵.....	۲. اجرای بیمه نامه های عمر.....
۶۵.....	ج - توثیق بیمه نامه های عمر.....
۶۶.....	مقررات قانون مدنی ایران و رهن بیمه نامه عمر.....
۶۶.....	توثیق بیمه نامه عمر و تعارض آن با ماده ۷۷۴ قانون مدنی.....
۶۷.....	احتمالی بودن قراردادی بیمه عمر و تردید در امکان توثیق بیمه نامه عمر.....
۶۹.....	فصل سوم: مشروعیت بیمه عمر از دیدگاه فقهاء.....
۷۱.....	بخش اول : ادله مخالفان بیمه عمر.....
۷۶.....	۱. ربا.....
۷۸.....	۲. قمار، گرو بندی و رهان.....
۷۹.....	۳. تجدی با قضاء و قدر.....

۴. غرری بودن و جهالت ۸۰
۵. اکل مال به باطل ۸۶
۶. التزامی که شرعاً واجب نیست ۸۸
۷. غبن ۸۹
۸. بیع امان ۹۰
۹. عقدی معلق ۹۱
۱۰. عقدی سفهی ۹۵
- تعهد به نفع شخص ثالث در عقد قرارداد عمر ۹۵
- شخص ثالث کیست؟ ۹۶
- چند نظریه برای توجیه و رفع ناسازگاری ۹۷
- الف - نظریه پیشنهاد یا تعدد عقد ۹۸
- ب - نظریه عقد فضولی ۹۸
- ج - نظریه ایقاع ۹۹
- تعهد به نفع ثالث در حقوق اسلامی ۱۰۰
۱. جعل حق در ضمن عقد ۱۰۰
۲. تعهد به نفع شخص ثالث از طریق شرط نتیجه ۱۰۰
۳. تعهد به نفع شخص ثالث بصورت شرط فعل ۱۰۱
- ۴ - جعل مستقیم اثر عقد برای ثالث ۱۰۱
- اصل شخصی بودن قراردادهای ۱۰۳
- اصل شخصی بودن قراردادهای در قانون مدنی ۱۰۴
- بخش دوم : ادله موافقان بیمه عمر در بین فقهاء ۱۰۷
- مهمترین ادله موافقان ۱۰۸
۱. آیه شریفه «أوَفُوا بِالْعُقُودِ» ۱۰۸
۲. عرف عقلاء ۱۱۳
۳. تطبیق با تعاون و تکافل ۱۱۴
۴. تطبیق با صلح ۱۱۶
۵. تطبیق با جعالة ۱۲۳
۶. تطبیق با ضمان ۱۳۱
۷. تطبیق با اجاره ۱۵۰
۸. تطبیق با ودیعه ۱۵۳
۹. تطبیق با بیع سَلَم ۱۵۶
۱۰. تطبیق با مضاربه ۱۵۸
۱۱. تطبیق با هبه ۱۷۰

۱۷۶	۱۲. تطبیق با وعده
۱۷۸	۱۳. تطبیق بیمه و مصلحت
۱۸۱	۱۴. تطبیق با عاقله
۱۸۳	۱۵. بیمه و ضرورت «الضرورات تبیح المحظورات»
۱۸۴	۱۶. حدیث «المؤمنون عند شروطهم»
۱۹۳	۱۷. حدیث «الناس مسلطون علی اموالهم»
۱۹۴	۱۸. اصل آزادی قراردادها
۱۹۹	۱۹. اصل صحت در عقود
۲۰۰	۲۰. اصل لزوم در عقود

نتیجه گیری و پیشنهادات ۲۰۹

ضمائم ۲۱۳

۲۱۳ قانون بیمه (مصوب ۱۳۱۶/۲/۷)

۲۲۰ قانون تأسیس بیمه مرکزی

مصوبات شورای عالی بیمه در اجرای بند ۵ ماده ۱۷ قانون تأسیس بیمه مرکزی

ایران و بیمه گری مورخ ۱۳۸۵/۲/۱۲ «آیین نامه نمایندگی فروش بیمه های عمر» ... ۲۴۰

مکمل آیین نامه ضوابط تأسیس مؤسسات بیمه غیردولتی (سال ۲۸۹) ۲۴۲

پیوست ها ۲۴۳

۲۴۳ پیوست شماره ۱: «گواهی اطلاع از شرایط و مقررات بیمه جامع زندگی»

پیوست شماره ۲: «شرایط عمومی ویژه پوشش تکمیلی بیماری های تحت

پوشش بیمه جامع زندگی» ۲۴۶

پیوست شماره ۳: «شرایط عمومی بیمه جامع زندگی» ۲۵۲

پیوست شماره ۴: موضوع: بیمه عمر جامع زندگی ۲۶۰

منابع ۲۷۱

پیشگفتار

یکی از عوامل مهم در فرآیند توسعه اقتصادی پس انداز است این مفهوم به دو شکل پس اندازهای مالی و پس اندازهای غیر مالی مطرح می‌شود. در پس اندازهای مالی، سرمایه‌های پراکنده در سطح جامعه برای اموالی نظیر زمین، مسکن، جواهرات و... صرف می‌شود ولی در پس اندازهای غیر مالی این سرمایه‌ها در مسیر هایی نظیر خرید اوراق مشارکت و بیمه‌های عمر با ویژگی پس انداز قرار می‌گیرند. در پس اندازهای مالی سرمایه‌های مورد نظر عملاً فاقد قابلیت تحریک بازار سرمایه و تامین نیازهای مالی برنامه‌های توسعه می‌باشند اما به کمک پس اندازهای غیر مالی ظرفیتهای مورد نیاز برای اجرای پروژه‌های مختلف فراهم می‌شود. مطالعات نشان می‌دهد نسبت پس انداز به تولید ناخالص ملی در ۱۴ کشور از ۲۰ کشوری که از لحاظ توسعه اقتصادی بالاترین رشد را داشته‌اند بالغ بر ۲۵ درصد بوده است. اما این نسبت در ۱۴ کشور از ۲۰ کشوری که کمترین رشد اقتصادی را داشته‌اند کمتر از ۱۵ درصد بوده است. این مسئله نشان می‌دهد که رابطه میان پس انداز و تولید ناخالص ملی رابطه‌ای مستقیم و تعیین کننده می‌باشد.^۱ از آنجا که بیمه‌های عمر و پس انداز نیز یکی از محورهای مهم پس اندازهای غیر مالی را تشکیل می‌دهند، میزان توسعه این بیمه نقش قابل ملاحظه‌ای را در دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی به خود اختصاص می‌دهند علاوه بر این، بیمه عمر و پس انداز از کارکردهای کلان اقتصادی دیگر، نظیر مقابله با کاهش ارزش پول و حفظ قابلیت ایفای تعهدات بیمه‌گر نیز برخوردار است همچنین در سطح خرد نیز این بیمه امکان ایجاد سرمایه برای اعضای جامعه و خانواده آنها را فراهم کرده و موجب تحکیم اقتصاد خانواده می‌شود.

مرور بر عملکرد بازار بیمه در دنیا از عدم تحرک مناسب صنعت بیمه کشور و حجم بسیار محدود بیمه‌های عمر و پس انداز حکایت می‌کند. حق بیمه عمر در دو کشور امریکا و ژاپن در سال ۲۰۰۰ میلادی افزون بر ۳۹۰ میلیارد دلار بوده است و ۹ درصد از ذخایر سیستم مالی و بازار سرمایه ۳۴ هزار میلیارد دلاری امریکا را حق بیمه‌های عمر با رقمی معادل ۳۲۰۰ میلیارد دلار به خود اختصاص داده‌اند و سهم ایران در آمارهای مذکور

بسیار محدود است و بخصوص سهم سرمایه های ناشی از بیمه های عمر در بازار سرمایه کشور رقم بسیار ناچیزی می باشد.

با توجه به مطالبی که ذکر شد و اهمیت قابل توجه بیمه های عمر و پس انداز در توسعه اقتصادی، بنظر می رسد می بایست عوامل مؤثر بر توسعه بیمه های عمر در ایران شناسایی شده و در برنامه ریزیها مورد توجه قرار گیرد.

شاید بتوان مهمترین عوامل مورد نظر را به شرح زیر برشمرد:

۱. ثبات اقتصادی:

با توجه به بلند مدت بودن تعهدات بیمه عمر، عدم وجود ثبات در اقتصاد جامعه امکان مدیریت شایسته این بیمه را تحت تاثیر قرار داده و گرایش مردم به آن را کاهش خواهد داد.

۲. مشروعیت بیمه عمر از دیدگاه اسلام و رفع شبهات فقهی:

سالهاست که فقهاء شیعه و اهل سنت اشکالات و شبهاتی به عقد قرارداد بیمه وارد کرده اند و این می تواند یکی از دلایل عدم استقبال مردم مسلمان کشورمان به بیمه ها و بیمه عمر باشد این امید می رود که با رفع این شبهات و شفاف سازی ماهیت بیمه عمر و مشروعیت آن در آینده شاهد توسعه بیمه های عمر و بدنبال آن افزایش سهم پس اندازهای غیر مالی در بازار سرمایه و تأثیر مثبت آن بر توسعه اقتصادی کشور باشیم.

۳. فرهنگ بیمه:

تلقی مردم نسبت به بیمه و ورود آن به باورها و هنجارهای فرهنگی جامعه که خود تابع شناخت مزایا و قابلیت های آن است از دیگر عوامل مهم در توسعه بیمه عمر می باشد.

۴. تورم:

یکی از آفت های پس اندازهای مالی تورم است و وجود آن توسعه بیمه های عمر را کند می کند.